

Posudek na diplomovou práci Markéty Kittlové

Práce se zabývá tématem, které si opravdu žádalo zpracování: vztahem Jiřího Weila k Rusku a ruské sovětské kultuře. Je to téma významné nejen z hlediska Weilovy tvorby, ale i české meziválečné kultury. Po desetiletích, kdy bylo více či méně tabu a kdy byly nepřístupné archivy, se Weilovi v posledních letech věnuje několik badatelů.

Markéta Kittlová se soustřeďuje na autorovu meziválečnou publicistickou a překladatelskou činnost. Sovětskou inspiraci sleduje také v souboru reportáží Češi stavějí v zemi pětiletka a v románu Moskva-hranice. Analyzuje i Weilovu disekční práci, která se zčásti tématem (Gogol) i metodou (inspirace formální školou) dotýká daného tématu a kterou zřejmě od jejího obhájení ve dvacátých letech kromě Růženy Grebeníčkové jen málokdo četl.

Hned na začátku je třeba říct, že práce je velmi zdařilá. To je třeba ocenit tím víc, že většinou jde o původní výzkum, diplomantka musela svůj materiál hledat po časopisech, v novinách a v archivech. (I když se z moskevských archivů nakonec nic získat nepodařilo, informace z Archivu Ministerstva vnitra ČR jsou cenné.) Využila svou znalost ruštiny a Weilovy překlady srovnávala s originály i pozdějšími českými překlady. Její závěry jsou přesvědčivé, formulace vesměs přesné a vyvážené. Připomínám jenom hodnocení "dvou tváří" Jiřího Weila, tj. bezvýhradně pozitivních a zčásti kritických postojů vůči sovětské kulturní politice, konstatování, že překlady lyrické poezie či dialogů založených na mluvnici ruštině nebyly Weilovou silnou stránkou, zpřesnění názoru S. City o úrovni překladu Levého pochodu, srovnání Fučíkových a Weilových reportáží. Velký přínos práce ocení každý, kdo se někdy Weilem zabýval nebo bude zabývat.

Jestliže uvedu připomínky, jsou řečeny in margine tohoto pozitivního hodnocení. Domnívám se, že je škoda, že se Markéta Kittlová nezabývala knižní esejí Ruská revoluční literatura (1924) a antologií Sborník ruské revoluční poezie (1932). Jejich zpracování by se k tématu hodilo možná víc než analýza románu. (Přitom je mi jasné, že vznikne problém, co s dalšími knižně publikovanými překlady. Ale u těchto dvou knižních publikací bych udělal výjimku.) Závěrečný soupis Weilových článků a překladů v periodikách je výborný a potřebný, ale sám bych seřadil Weilovy příspěvky ne podle jednotlivých časopisů a deníků, ale chronologicky. Do úvodního přehledu kulturněpolitické situace v Sovětském Rusku asi patřila zmínka o charkovské konferenci revolučních spisovatelů (1930), protože se o ní dost diskutovalo i v Československu. P. Rajman na s. 24 - nemá to být Pavel Reiman (1902-1976)?

Weil byl "poslán do Kazachstánu, kde asi půl roku pracoval v Interhelpu jako reportér" (25) - Interhelpo bylo v Kyrgyzstánu. Na téže straně: "Jediným svědectvím se tak stal román Moskva - hranice..." V obou případech jde o evidentní přehlédnutí, diplomantka jinde správně lokalizuje českou kolonii Interhelpo (40-41) a připomíná také autobiografičnost Weilových reportáží (40-41, 67 an.). Na s. 32 se píše, že Weilova spolupráce s Rudým právem trvala po celé meziválečné období, ale podle závěrečné bibliografie publicistika končí 1934, následuje jen ojedinělý překlad Majakovského 1937. Formulace na s. 33 "mohlo se o nich v SSSR (a tím pádem i u nás) psát" by se měla zpřesnit: "... tím pádem i u nás v komunistickém tisku", neboť o ruských emigrantech se pochopitelně u nás psalo jinak dost. Jestliže se na s. 39 píše, že Weilův příspěvek v Tvorbě 1927 připomíná jeho jiné články v nekomunistickém tisku, není divu, vždyť 1927 šlo ještě o Šaldovu Tvorbu. V podkapitolce Odborné články (56-58) čtu dobrou charakteristiku obsahu přeložených článků, ale ne Weilových překladů. Na s. 76 se píše o drobných nepříjemnostech v Moskvě, jež jsou ve Weilově románu zaznamenány, mají však zásadní vypovídací hodnotu. To je pravda, ale nejsou to jenom tyto drobnosti, které relativizují obraz sovětské skutečnosti. Je to i líčení Fischerovy prověrky, změny chování lidí k němu, vůbec situace osamění člověka, který byl vyvržen ze společnosti ostatních.

Znovu opakuju, že jsou to připomínky na okraji. Práci jednoznačně doporučuju k obhajobě a navrhuju známku 1 nebo 2 podle průběhu obhajoby.

19. 1. 2010

Jiří Holý